

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
TULAJDONA.
TELEFON: 158 szám.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYVE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10 SZÁM
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. alapító tagdíja 2000 lei, rendes tagdíja évi 200 lei, kisgazdák, gazdatisztek és gazd. alk. részére 150 lei. A tagok az Erdélyi Gazdát 150 lei pótdíj ellenében kapják.

A lapfelügyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó:
TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA.

Előfizetési díj nem tagok részére;
Egy évre 400 lei Negyed Évre 100 lei
Fél évre 200 lei Egyes szám 8 lei

Lapunk minden számának címszalagjára reáveztük az egyesületi tagok és az előfizetők tagdíj-, illetve előfizetési díjhátralékát. Arra kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy a címszalagon kimutatott hátralékot az E. G. E., illetve az Erdélyi Gazda kiadóhivatala címére, külön felszólítás bevárása nélkül beküldeni sziveskedjenek.

SZEMLE

Végpusztulás előtt a gyergyói Székelység.

Szomoru gazdasági hírek érkeznek Gyergyóból. E vidéken az imperium átvétele előtt virágzó erdőgazdálkodás folyt. E rengeteg székely erdőségek szigorú üzemterv szerinti kitermelése nemcsak értékükben növelte, hanem szaporította is az erdőket. Az új imperium törvényei a föld 60—70 % át vették el azoktól, kiknek legfőbb megélhetési forrásuk épen a föld volt, megkezdődött a székely rengeteg pusztulása. A protekciós egyéneknek kiadott tervszerűtlen termelési engedélyek alapján folyt az erdőirtás, s ma már ott tartunk, hogy az alig felcseperedett 20—25 esztendő erdőkre került a sor. Sorra megállnak a gyárak, ipartelepek. Csak Gyergyószentmiklóson 6 nagy faipari cég szüntette meg teljesen, vagy redukálta minimumra munkáját. Így aztán egész tömegek maradtak munka nélkül, úgyhogy a helyszíni becslések szerint a gyergyói városokban és községekben családtagokkal együtt összesen kb. 50.000 ember éheznek s nem tudja megkeresni a mindennapi betevő falatot. Ezek a tömegek aztán versengve vetik magukat oda a kivándorlási hiénák áldozatául. Ide jutott a Székelyföld a kárhuzatos kormánypolitika miatt. A kormányok adó-, szállítási- és vámpolitikája stb., a termeléssel járó törvényes és törvénytelen költségek kétségessé tesznek minden vállalkozást s végromlásba döntik a magángazdaságokat, elpusztítják gazdag vidékeinket.

A cukorrépatermelők melaszjárandósága.

A cukorrépatermelők melaszjárandóságát a cukorgyárak két év óta nem szolgáltatják ki, mivel a pénzügyminiszter eltiltotta annak takarmányozási célokra való felhasználását. A nyugati államokban az idehez hasonló száraz és takarmányos esztendőben minden eszközzel segítségére sietnek a gazdáknak állatállományuk megmentése érdekében. Romániában azonban — úgy látszik — fontosabb a szeszgyárak támogatása és a melásznak szeszgyári célokra való felhasználása, mint a gazdák állatállományának megmentése. Az E. G. E. cukorrépatermelői szakosztálya felírt a kormányhoz a melasz

kiszolgáltatási tilalom visszavonása érdekében és hasonszellemű felírat küldésére kérte fel a társ-egyleteket és mezőgazdasági kamarákat is. — A gazdákra ezenkívül abból a szempontból is káros az intézkedés, mert a gyárak a kollektív termelői szerződés és a földművelésügyi miniszter rendelkezése szerint kedvezményes áron tartoznak adni a cukorrépatermelők számára takarmányozási célokra a melaszt, a pénzügyminiszteri tilalom miatt azonban nemhogy a melaszt nem kapják, de a kedvezményes ár helyett sem kapnak semmi rekonpenzációt sem a gyártól, sem a kormánytól.

Nacionálizálási törekvések a Sz. G. E. ellen.

Már a nyár folyamán megindult egy áramlat Szatmáron a vármegyei gazdasági egyesület nacionálizálása érdekében. Akkor elsodorta a tagok egyhangú állásfoglalása az ok nélkül elégedetlenkedő és okvetetlenkedő konkolyhintőket. Most, hogy az egyesület tisztikarának mandátuma lejárt és az új vezetőség választása közeledik, ismét kísérleteznek a zavarosban halászni szerető elemek és ki akarják forgatni ezt a legtevékenyebb működést kifejtő gazdasági egyesületet mai formájából. Reméljük azonban, hogy a vármegye öntudatos magyar gazdaközönsége az „átszervezés” címén indított aknamunkának nem fog felülni és eddigi gerinces magatartásával meg fogja tudni védeni érdekeit és a 70 éves multa visszatekintő egyesületet meg tudja tartani eddigi rendeltetésének és hivatásszerű működését az eddigi agilitással fogja folytatni a köz javára.

Az első exportállatvásárok.

A múlt héten tartották meg Erdélyszerte az első élőállatexportvásárokat. A felhajtás nagy volt, azonban vevő alig jelentkezett. Az árak mélyen alatta maradtak az eddigi áraknak. Maguk a tenyésztők sem tartották többre áruikat a nagy felhajtás láttára 17—18 lejnél, de történtek kötések 16, sőt 15 lejés áron is. — Kolozsvárt is voltak előkészületek az exportvásárok sikere érdekében, itt is megjelent a múlt héten egy pár tenyésztő egy néhány állattal, azonban vásár nem volt, a felhajtás a rendeletnek egyesek által való téves értelmezésén alapult. A rendszeres vásárok — értesülésünk szerint — Kolozsvárt is megindulnak még november hó folyamán. Az első vásárok egészen kísérleti jellegűek, azonban arra nem voltak elkészülve a gazdák, hogy a vásár az árakat le fogja nyomni. Az eddigi exportállatvásárok eredményeként az állapítható meg, hogy azok az árakra csökkentőleg hatottak. Az exportörök kiválogatták a felhajtott állatok színe-javát, a visszamaradt u. n. „kido-bást” a helyi mézárások vásárolták össze még jóval alacsonyabb árakon.

A szőlővessző leszedéséről és télire való elvermeléséről.

Írta: Szirányi Jenő
szőlészeti- és borászati főfelügyelő, igazgató.

II.

Ha tehát a vesszőt nem teletelthetjük a tőkén, kérdés, mit lehetne tenni, hogy azt a vermelőben való fertőződéstől mentesítsük? Sajnos, mai tudásunkkal ezt semmiképpen sem tudjuk megtenni, mert ha van is olyan eljárás, amely jó és biztos eredményt ad, annyira drága, hogy nem lehet gazdaságos. Nincs más hátra tehát, mint a fertőzés veszélyét a lehetőségig csökkenteni, illetve amennyire lehet, a fertőzésre szolgáló alkalmakat ritkábbakká tenni.

Hogy ezt a célt elérhessük, leghelyesebb — ha már kénytelenek vagyunk a vesszőt bármely okból ősszel leszedni — azt a tőkéről való leszedés után, azon módon, minden tisztítás és feldarabolás nélkül, teljes hosszúságában elvermelni. Ez által azt érzük el, hogy pl. egy 35 méter hosszú riparia-vesszőt egyetlen sebbel vermelhetünk el, míg ha azt dugványokra szabdaljuk, a belőle kikerülő legalább 7 db dugványon — csak az alsó és felső sebeket számítva — 14 sebet ejtünk s megannyi kaput nyitunk a gombák által való fertőzésnek. A héjon keresztül való fertőzés annyira ritka, hogy attól sokkal kevésbé kell tartanunk.

Szinte hallom, hogy mondják erre: „No hiszen! Tessék csak megpróbálni azt a kócos vesszőt tisztítatlanul és teljes hosszában elvermelni! Micsoda munka az!” Hát szó, ami szó, van ebben is igazság, de nem tulságosan sok. Mert hát erre azt lehet válaszolni, hogy tessék a vesszőt nem kócosra nevelni. Mert tessék elhinni, hogy lehet. Ha nem tudnám, hogy lehet és hogy miképpen, nem szólnék semmit, de tudom és látom. És ahol láttam, ott olyan volt a vessző, mintha a leggondosabban megfésültek volna. Mindenki tudja, hogy ennek a gondos kötözés a módja, azzal, hogy emellett a kötözések alkalmával nagyon gondosan el kell távolítani (persze úgy, ahogy kell) a hónaljajtásokat és könyörtelenül le kell vágni tőlük minden kacsot. Ez nem drága dolog, mert az ilyen vesszőt gyönyörűség leszedni és elvermelni. De meg amivel a gondosabb kötözés, hónaljzás és kacsozás többe kerül, azt megtakarítjuk a vesszőtisztításon, no meg azon, hogy a vesszőt nem szabdaljuk fel, hanem teljes hosszában vermeljük el. Ha ehhez még hozzávesszük azt a nyereséget, ami a vesszőnek közvetlenül az oltványkészítés előtt való könnyebb felszabdálásával és azáltal áll elő, hogy ekkor alsó csonkot nem hagyunk, mert a vessző a feldarabolás után azonnal az oltó-

„Gazdák” Általános biztosító
Részv.-társ.-nál.

Székhely: Arad. Aligazgatóságok: Kolozsvár, Temesvár. Vezérképviselőségek Arad, Brassó, Nagyvárad, Marosvásárhely, Déva, Dicsőszentmárton Gyulafehérvár, Nagyenyed, Szatmár és Nagyszeben. Elfogad tűz, jég, élet, állat, beföréses lopás, baleset, szavatosság, szállítmány és úveg biztosításokat. — Egyesületi tagok külön kedvezményben részesülnek. Minden biztosítási ügyben részletes tájékoztatót nyújtanak a vezérképviselőségek és egyesületünk titkári hivatala.

asztalra kerül és így az alsó csonkokat eltávolító munkás bérét is megtakarítjuk, körülbelül ki lehet mondani, hogy így még olcsóbb is a dolog.

A teljes hosszban való veremelés ellen szólna az a körülmény, hogy az ilyen vesszőt nehéz a veremből kiszedni. Ez ellen azt kell tenni, hogy 10—14 tőke vesszőjét — több helyen átkötve — egy-egy kötegbe köljük, de nem szorosan, hogy a veremelőhomok közé juthasson és úgy veremljük el. Az össze nem kötött vesszővel valóban igen nehéz volna elbánni és igen sok el is törne közülök.

Mindezekhez azt fűzöm még hozzá, hogy szerény véleményem szerint a szőlővessző forgalmazása is ilyen alakban kellene, hogy történjék. Ugy gondolom ugyanis, hogy a teljes hossz ellenére nem volna nehéz a számbavétel és értékelés dolgát is megfelelően rendezni. A szállítást illetőleg nincsenek aggódalmaim, mert most is gyakran megtörténik, hogy szőlővesszőket így szállítanak és sem a vasút, sem a címzettek részéről ezideig panaszt még nem hallottam.

Teljes meggyőződésem, hogy a szőlővesszők téli eltarításának erre a módjára az egész vonalon át kellene térni, mert ezáltal nemcsak az következnék be, hogy a szőlőoltvány szaporító telepek eredési százaléka mindentűt emelkednék, hanem az is, hogy az oltványszőlők pótlásának gondja általában nagyot csökkenne.

A burgonya vetőgumót ősszel válogassuk ki.

Tény, hogy a burgonya terméshozamában mutatkozik a legnagyobb kilengés, miként azt a statisztika által kat. holdanként nyilvántartott 14—160 q. igazolja. Valószínű tehát, hogy a többtermelésre való törekvés éppen a burgonya termelésénél vezet a leggyorsabban sikerre.

Nem kétséges ugyanis, hogy az alacsony burgonyatermésnek a legtöbb esetben maga a gazda az oka, mert rossz vetőgumót használ. Rendszerint a tavaszra megmaradt aprószemű burgonyából válogatják a vetőmagot. Pedig a jó vetőburgonyának legalább középnagyágúnak, egyenesnek, egészségesnek s a termelt fajta jellegét lehetőleg megközelítőnek kell lennie.

A kevert burgonyavetőgumó után nyert termés a külseje miatt sem piacképes s azonkívül belső tulajdonságai is különbözők: az egyik puha husu s azért gyorsan szétfő, míg a másik az ellenkezője.

Ezért ha lehet, vetőmagul nemesített burgonyát vásároljunk, de legalább három évenként a helyi viszonyok között bevált nemesített fajttal cseréljük ki a burgonya vetőgumónkat. Erre az 1928. év tavaszán alkalmat fog nyújtani az E. G. E. növénytermelési szakosztálya,

amennyiben március hó folyamán egy nemesített burgonya vetőgumó kiállítását fog rendezni Kolozsváron. A közbeeső időben, illetve az olyan termelő, akinek nemesítvény beszerzése módjában nincs, már a burgonya kiszedésekor válogassa ki a burgonya vetőmagot azon egyfajtájú tövek alól, amelyek a legnagyobb, egyenes és egészséges termést adták. Mert, miként a szapora sertés utódai is szaporák lesznek, úgy a bőven termő fészkekből származó burgonya vetőmag is bőven termő lesz.

Nem szabad az alacsony burgonyatermésbe belenyugodnunk, amikor a jó vetőmag, megfelelő istálló- és műtrágyázás, valamint okszerű ápolás mellett a burgonya a legnagyobb tövedelmet szolgáltathatja.

A gyepek, vagy pázsit őszi kezelése.

A fagyok beállta előtt tisztogassuk meg a gyepeket, a reá hullott lombleveleket gereblyézzük össze. A gyepeken felburjánzó gazt éles, hosszukás és hegyes késsel mélyen a föld alatt messzük ki és távolítsuk el. Ha ez megtörtént és a gyepek fűszálai magasak, úgy kaszáltassuk le és az egész gyepeket majd teljesen érett apró trágyával hintsük meg. A trágya tápanyagát az eső és a hóle kioldja és így az a füvek gyökereihez leszívárog. Óreg, elhanyagolt gyepeket, melyet a moha is felvert, legajánlatosabb ősszel jó mélyen és hantosan felásni, megtrágyázni és a kert esetleges átalakítása mellett tavasszal friss fűmaggal újra bevetni. Ha a gyepek egyes helyein foltokban a fű kipusztult, de egyébként a pázsit szép, úgy ezeket a foltokat tavasszal pótvetéssel hozzuk rendbe. Különösen a napsütötte oldalakon és a nagy fák árnyékos tövében szokott a fű-gyep kipusztulni.

Mi a különbség az őszi és tavaszi faültetés között?

Mielőtt a különbségekről beszélünk, megállapíthatjuk, hogy a sikeres ültetésnek mindkét esetben a legfontosabb tényezője, az egészséges oltvány, a jól elkészített 1 m. széles és 80 cm. mélyen megásott ültetési gödör. Ezenkívül a gyökerek mellé a legjobb felső talaj földjét rakjuk, s ha van, egy kevés komposztos földet keverjük hozzá, az ültetéskor a földet jól tapossuk le és ha karót helyezünk el, úgy azt előbb tegyük a földbe. Az oltványt se mélyen, se magasan ne ültessük. Az őszi ültetés annyiban tér el a tavasztól, hogy a talaj ősszel általában nedvesebb és a tél folyamán nem hogy veszítene belőle, de nedvesség tartalma csak növekedik. Éppen ezért lehetséges az, hogy ősszel az elültetett oltványokat nem kell beiszapolni, míg tavasszal a legalaposabb, vízzel való beiszapolás elkerülhetetlen, hogyha jó eredményt akarunk elérni. Ősszel és télen a levegő páratartalma is nagyobb, az oltványok koronavesszejét visszavágni nem kell, ezt a munkát kora tavaszra

hagyjuk, annál is inkább, mert a fagy kárt tehet benne. Ősszel a gyökereket a fagyok ellen kell óvni, ajánlatos tehát a fatörzset 30—40 cm. magasan felhantolni. Ehhez föld van elég, mert hiszen a gödör földje amúgy sem süppedt össze. A fa töve körül a tányért tavasszal szoktuk elkészíteni.

Törvények, rendeletek.

Terméketlen területek feljavítása és beerdősítése.

A minisztertanács jóváhagyta a földművelésügyi miniszternek egy a terméketlen területek feljavítása és beerdősítése céljából felállítandó igazgatóságra vonatkozó szabályrendelet-tervezetét, mely elsősorban a mőcvidéki akcióval áll összefüggésben, amennyiben a felállítandó igazgatóság Belényesen lesz, feladata az állam tulajdonát képező, vagy az állam által kezelt terméketlen területek feljavítása és beerdősítése. Működési területe három szakaszra oszlik, amelyeknek székhelye Brád, Belényes és Barátka lesz.

Az igazgatóság élén egy erdőmérnök felügyelő áll, akinek a központban megfelelő személyzet áll rendelkezésére, az egyes szakaszokat erdészeti segédfelügyelők vezetik megfelelő személyzettel. Ebből a célból a központi igazgatóság feljavítási és beerdősítési terveket készít, ezeket az illetékes erdőigazgatóságnak (Casa Pădurilor) bemutatja, magánosokkal a beerdősítésre megállapodásokat létesít, ellenőrzi a megindult munkálatokat; az egyes szakaszok vezetői pedig a helyszínen a beerdősítés technikai részét vezetik. A feljavítási és beerdősítési igazgatóság a többi erdőigazgatóságoktól független, közvetlenül a bukaresti Casa Pădurilornak van alávetve. A földfeljavítási és beerdősítési igazgatóság felállításának célja elsősorban az agrártörvény 17.-ik cikke alapján kisajátított területek hasznosítása a jelzett törvény 17 és 18.-ik cikkei ugyanis erre vonatkozólag a következőképpen intézkednek: „A terméketlen talajok, szakadékos lejtők (rapi), a futóhomokok, sós talajok (sărături), tavak (folyók), a rajtuk levő nádasokkal, posványos helyek, mocsarak, melyek a kisajátított föld összességébe tartoznak, ki fognak sajáttatni, azzal a céllal, hogy amennyiben azok egy nagyobb tömör egységet alkotnak, a politikai községeknek adassanak; ellenkező esetben pedig, hogy a szomszédos ingatlan jutalékok osztassanak ki. A kataszteri osztályozás e tekintetben felül fog vizsgáltatni ez falkalommal. Az árvíznek gyakran kitett, mocsaras, terméketlen föld, a szakadékos lejtők, homokos területek, valamint a folyók medre, kiterjedésükre való tekintet nélkül, teljességükben kisajátíthatók abból a célból, hogy a község, vagy az állam által telkesíttessenek, illetve befasíttassanak.

Ha azonban az ily talajok tulajdonosai kötelezik magukat arra, hogy ezen beruházásokat 10 éven belül eszközlik, az agrárválasztmány eltekinthet a kisajátítástól, megszabván a kötelezettség elmulasztásának következményeit. Fenti célok elérése végett a kisajátításnál nem vétetik számba a jószág kiterjedése. Ott, ahol legfeljebb 150 hold területi malomárkok, tavak és mocsarak körül vannak véve kisajátított föld által, azok kisajátíthatók és a község tulajdonába adatnak, hogy a falusiak által használtassanak“.

A CFR tarifabizottsága a mezőgazdaság érdekében szállítási kedvezményeket javasol.

A CFR tarifabizottsága legutóbbi ülésén Garofld volt földművelésügyi miniszter javaslatára fontos javaslatokat fogadott el. Így munkásoknak 40—50-es csoportokban való szállításánál tehergombokban, valamint 15-ös csoportokban III-ik

IRJON AZONNAL:

50.000 nyeremény

Minden második sorsjegy nyer

Csak az osztrák sorsjáték a legjobb

Csak 100 Lei 1/8 sorsjegy

1/4 sjegy 200 Lei, 1/2 sjegy 400 Lei, 1/1 sjegy 800 Lei

Ajánlunk:

10 nyolcad, 10 negyed, 10 fél, vagy 10 egész sorsjegyből álló szerencseválasztékokat.

Akar ön is milliomos lenni?

akkor rendeljen a kezdőhúzáshoz osztálysorsjegyeket a

HAUSCHILD és PAAP-bankházánál

WIEN, III. Marxengasse 14.

A 18. osztálysorsjáték főnyereményei:

18,750.000 Lei

Nyeremények:

12,500.000 Lei

6,250.000 Lei

2,500.000 Lei

1,875.000 Lei

1,500.000 Lei

1,250.000 Lei

1,000.000 Lei.

osztályon, de legfeljebb 60 km.-ig való szállításánál 20—50 százalékos tarifaredukciót adnak. A mezőgazdasági termékekben szűkölködő területeknek — Máramarosmegye s a móclakta vidékek — ellátására kivételes tarifát engedélyeznek. Szezon idején a vetőmagvaknak csomagokban való szállításánál vagontarifát alkalmazhatnak. Tenyészállatok után egy vagonnál kisebb megterhelés esetén súly szerint aránylagos tarifa fizetendő. E szállítmányok kísérői fél harmadosztályú jegyet fizetnek. Az exportszállítmányok kedvezményes díjszabást élveznek. E szállítmányok kísérői (vagonként egy) a szállítás alatt ingyen utazhatnak. Speciális tarifa lesz a Constanta felé irányuló téli terményszállítmányokra. A rendes vonatokon szállított élelmiszer-csomagok ezután egyszerű podgyásztarifát fizetnek az eddigi kétszeres díj helyett. E javaslatokban foglaltak azonban csak a CFR adminisztrációs tanácsának jóváhagyása után lépnek életbe.

Az élőállatkiviteli illetékek újabb módosításai. Az Erdélyi Gazda 43. számában megemlékeztünk a gabonaművek és élőállatkiviteli illetékek leszállításáról. Az ujan megállapított exportdíjak némes valutában fizetendők s számítási alapul az angol fontot jelöli meg a vámtarifa. Ennek ellenértékét a nagy állatoknál 1000 leiben állapították meg. A pénzügyminiszter újban rendeletet intézett az összes vámhivatalokhoz, hogy az angol font értékét tényleges piaci árának megfelelőleg jövőben a nagyállatok után 800 leiben számolják el, a sertések után pedig darabonként 120 leit szedjenek.

EGYLETI ÉLET

Tagdíjnyugtázás.

Az E. G. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be:

2000 lei alapítódíjat fizetett: br. Kemény Pál Malomfalva.

1925. évre 100 lei E. G. pótdíjat fizetett: Fekete Mihály Torda.

1926. évre 200 lei tagdíjat fizetett: br. Kemény Pál Malomfalva, Hajdu Márton Maroscsaholy, Kiss László Szászrégen, Fekete Mihály Torda (100), Hann és Társa Kolozsvár.

1926. évre 100 lei E. G. pótdíjat fizetett: br. Kemény Pál Malomfalva, Hajdu Márton Maroscsaholy, Kiss László Szászrégen, Fekete Mihály Torda, Hann és Társa Kolozsvár.

1927. évre 200 lei tagdíjat fizetett: Hajdu Márton Maroscsaholy, Dobal P. Bálint Sarmaság, Tolvaly Ferenc Póka, Kiss László Szászrégen, Hann és Társa Kolozsvár.

1927. évre 150 lei tagdíjat fizetett: Tyma Frigyes Korond, Fekete Mihály Torda.

1927. évre 150 lei E. G. pótdíjat fizetett: br. Kemény Pál Malomfalva, „Hangya” Palotatíva, Hajdu Márton Maroscsaholy, Dobal P. Bálint Sarmaság, Tolvaly Ferenc Póka, Kiss László Szászrégen, Tyma Frigyes Korond, Fekete Mihály Torda, Hann és Társa Kolozsvár.

IRODALMI SZEMLE

„Az autonóm Erdély.”

A súlyos gazdasági depresszió közepette, mely különösen a csatolt területeket sújtja, új fejlődési lehetőségek alapjaira világít rá s gazdasági életünk konszolidációjának biztos útjait mutatja meg dr. Müller Hermann „Az autonóm Erdély” címen nem régiben kiadott értékes tanulmánya. Az alig egy éve megjelent füzet mind a három hazai sajtóban terjedelmes vitát váltott ki, amey még máig is tart s éppen ez az indító oka annak, hogy az eddig inkább politikai és közigazgatási szempontokból felvetett eszmék, vagy tervek gazdasági vonatkozásait, előnyeit is megvizsgáljuk.

A szerző az erdélyi három néptörzs történelmi méltatása kapcsán kimutatja, hogy az évszázados egymásmelletti fejlődés, a közös múlt, a gazdasági és politikai sorsazonosság egyforma kulturális behatások mellett e három különböző eredetű nép vallási és faji különbözőségének a lehető legtermészetesebb egymás-

melléttségét, szervi egységét eredményezte. Az évszázadokig önálló erdélyi fejedelemség, a tartós török és osztrák uralom alatt is fennmaradó különállása Erdélynek, szükségszerűen közelhozta egymáshoz e népeket, mert egyéb érdekek teljes bizonytalansága közepette közös gazdasági érdeket teremtett. Így a fejlődés közös mederben történt, melynek minden fázisára rányomta bélyegét egy szükségszerűen kialakuló „erdélyi szellem”. Erdély, amely a középkorban az itt lakó összes népek vallásszabadságának klasszikus földjévé vált, eredetileg csak a magyar, székely és szász népfajoknak biztosított teljes közigazgatási, bírósági és gazdasági autonómiát, de ezt később az eredetileg teljesen jelentéktelen, de számban és gazdasági súlyban mindinkább erősbbödő, azonban kulturára még fejletlen románságra is kiterjesztette, úgyhogy már az 1848-iki mozgalmakban az erdélyi románság kívánsága is csak a teljes politikai, közigazgatási és gazdasági egyenjogúság elérésében csúcsosodik ki anélkül azonban, hogy az akkori román fejedelemségekhez való csatlakozást kívánta volna. Ezt az egyenjogúságot az 1848-iki törvények kiltásba is helyezték. Erdély autonómiáját aztán az osztrák uralom sem szüntette meg. A kiegyezést követő időkben, amikor Erdély uniója Magyarországgal létre jön, a nemzeti-ségi törvényben a magyar kormány is meghagyja az összes erdélyi népfajok egyenjogúságát. Sőt ezután az osztrák politika hatása alatt a magyar kormány aránylag elhanyagolja az erdélyi gazdasági érdekeket (az erdélyi vasutak kiépítésének elmulasztása stb.), úgyhogy erőteljesebb irányító magyar befolyás híján a gazdasági élet Erdélyben a régi közös mederben fejlődik tovább.

Rátér aztán a tanulmány a háboru utáni viszonyok tárgyalására. Érdekesen mutat rá, hogy az erdélyi románság vezetői is a gyulafehérvári népgyűlésen tulajdonképpen egy széleskörű erdélyi autonómiát akartak biztosítani a román király jogára alatt, amikor a kisebbségi népfajoknak autonómiát és teljes gazdasági fejlődési lehetőséget ígértek. (Kifogásolja, hogy e történelmi pillanatokban az erdélyi magyarság állásfoglalása nem jut határozottan kifejezésre.) Részletesen felsorolja aztán az ígéretek be nem tartásából származó nagyarányú gazdasági és kulturális károkat, melyeket mind a három népfaj súlyosan érez, amelyek közismertek. Kimutatja, hogy a tüzzel-vassal való egységesítés tönk szélére juttatta Erdélyt, ami a bennszülött románságot is elkeserítette és hogy ebből az egyetlen kivetendő ut a legszelebb autonómia, amely nemcsak a községeknek, városoknak, megyéknek adná vissza teljes önrendelkezési jogukat, hanem a megyék közös érdekeinek (a gazdaságiaknak is) intézésére a bukaresti kormány alá rendelt, de a tartományon belül székelő, mindenki által könnyen elérhető főhatóságokat, külön tartományi gyűlést és az egységesítést előkészítő

bizottságban az erdélyiek teljes egyenjogu és egyenlő mértékű képviselétét biztosítaná.

A befejező részben rámutat a tanulmány arra, hogy a hajdani rómalak, akikre mint elődjekre oly szívesen hivatkozik a mai románság, a világbiroda'om fennállásának legerősebb támaszául éppen a csatolt területek autonómiáját, az igazságszolgáltatás feltétlen megbízhatóságát s népeik szokásainak s kulturájának teljes szabadságát tekintették. Mint modern példára Svájcra hivatkozik, melynek teljes autonómiát élvező egyes kantonjai a vele egytörzsű, egynevelű népek világháboruja alatt sem voltak veszélyesek az állam fennállására, amelyben ellenben az emberl kultúra, a humanizmus érte el egyik legmagasabb fejlettségi fokát.

Ennyit foglal magában — a lehető leg-
rövidebben összefoglalva — ez objektivén látni akaró tanulmány. Az általa felvetett eszmék nagy horderejére és fontosságára jellemző, hogy az eszmecsere már egy éve tart s legutóbb a regáli sajtó is foglalkozik vele. Fokozza az aktuálitását az a körülmény, hogy utóbbi időben a közigazgatás autonómiája nemcsak az utódállamokban, hanem Európa majdnem minden államában szőnyegre került. Sőt a csehszlovák állam elnöke éppen megállapítja az az autonómia jogosultságát és megvalósítási lehetőségét a mai alkotmányok keretében. Egyik erdélyi szaklap, nemcsak időleges, hanem ezen túlmenő teljes autonómiát kíván. A tanulmánnyal nemcsak az erdélyi, hanem a külföldi lapok is foglalkoznak. Jellemző, hogy a román sajtó nem foglalt eddig ellene állást, eltekintve két regáli egyetemi tanár közleményétől.

Az eddigi vita főleg közigazgatási, kulturális és részben politikai tartalmu eszmecsereként provokált. Ránk azonban e tanulmányból csak a gazdasági vonatkozások tartoznak, amelyeket azonban indítványai legfontosabbjainak látunk, mert a legágabb értelemben vett gazdasági önrendelkezés az erdélyi embernek visszaadná a teljes fejlődési lehetőséget s gazdaságilag sorsának urává tenné, ami kétségtelenül a gazdasági konszolidációhoz vezetne. Ez pedig úgy a kulturális, mint a gazdasági értékek kitermeléséhez (különösen a mezőgazdaságban annyira szükséges) szilárd alapot nyújtva, erős fejlődést biztosítana s az erdélyi közigazgatással szemben külföld megingott bizalmát is helyre állítaná. Végül pedig a természeti kincsekben annyira gazdag Erdély fejlődésének régi természetes alapját helyezné le s beláthatatlan gazdasági és kulturális lehetőségek perspektíváját hozná magával. Így zökkenés nélkül elérhető lenne az azonos kulturbehatások alatt fejlődött erdélyi népek gazdasági megerősödése, jóléte s egy boldogabb jövő tömörítését öket békés szabad versengés mellett vissza a régi szorosabb egységbe s az áldatlan politikai behatások teljesen kikapcsolódnának.

Ismét kapható

a Kriegner-féle REPARATOR

hűlés, csuz, köszvény elleni szer,
minden gyógyszerárban. Ara 65 L.
Ahol nem kapható, oda 3 üveget 210
lei utánvétellel küld a főraktár

Farmacia FLOHR Cluj.**Vegyes közlemények**

A kereszturvidéki marhaszállítási pör fejleményei. Az Erdélyi Gazda korábban megemlékezett arról az udvarhelymegyei nagy marhaszállítási csódról, mellyel kapcsolatosan 67 kisgazda jutott végromlásba s a Kereszturi Takarékpénztár garanciát nyújtó igazgatója öngyilkos lett. Rosmann Jenő székelyszentmihályi birtokoson és marhakereskedőn nem tudták a gazdák a 7,000.000 lejes követelést felhajtani s elárverezték a Rosmann társaként szereplő és kezességet vállalt br. Dániel Lajos tarcsafalvi birtokát is, melyet a család az ősi Pálffy-vagyonból örökölt. Az árverésen e 300 holdat dr. Kiss Géza szenátor nevére vásárolták meg egy román bank érdekeltségével. E birtokot a Székelyföld szívében állítólag román telepítési célokra fogják használni. A kereszturi bank által beadott bűnvádi feljelentés alapján, hogy a bankgaranciák megszerzése törvénybe ütköző módon történt, letartóztatták Rosmann Jenőt és ügynökét Deutsch Miksát. Mindketten fellebbeztek, de a vádtanács a vizsgálóbírói végzést helybenhagyta. Letartóztatták továbbá br. Dániel Lajost is.

Egy furcsa gépvásár. Lapunk hirdetési rovatában egy árverési hirdetményt közlünk, amely árverést egy gazdatársunk jóhiszeműsége és kellő elővigyázatosságának hiánya eredményezte. Felhívjuk tagjaink figyelmét arra, hogyha bármilyen vásárt is csinálnak, olyan nyomtatványokat, amelyeknek nyelvét nem értik meg, ne irjanak alá; hanem csakis olyan szerződéseket, amelyek szóbeli megállapodásaikat teljesen tödlik. Hogy tagjainkat az ilyen károsodásoktól megóvjuk, szükség esetén készséggel nyújt az egyesület a tagok részére utbaigazítást.

A kolozsvári Ganz-féle Villamossági Rt. és Társa cég üzletkörének nagyarányú kibővítése. Kolozsvár közönsége jól ismeri a Ganz-céget még abból az időből, amidőn a város áramszolgáltatását látta el 16 éven keresztül. Ilyenirányú működésének megszűnése óta a budapesti Ganz-féle Villamossági Rt. gyártmányainak forgalombahozatalával foglalkozott. Üzletkörét most lényegesen kibővítette, amennyiben a Ganz-féle Villamossági Rt. képviseltele mellett átvette a Ganz Danubius Gépgyár (mely a közelmúltban magába olvasztotta a Kistarcsai Vasutfejlesztési Gyáron kívül a Schlick-Nicholson Gépgyárat is) és a Ganz-koncernhez tartozó Leobersdorfer Maschinenfabriks A. G. romániai vezérképviselét is. Nyilvánvaló volt, hogy az eddigi munkakör nagyarányú kiterjesztése olyan feladatot ró a kolozsvári Ganz-cégre, hogy annak csak az iroda és raktárhelyiségeknek megfelelő kibővítésével és központosításával tud eleget tenni. Éppen ezért áthelyezte azokat a Calea Regele Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 90 szám alatt levő (volt Szeszák-féle) megfelelően átalakított saját házába. A lényegesen meg-

növekedett forgalom lebonyolításában résztvesznek a cég bukaresti és temesvári fiókjai, valamint az ország minden jelentékenyebb városában létesített nagyszámú képviseltelei.

PIAC.

Gabonaárak métermázsánként feladó-állomásról: Buza Erdélyben 730, Bánátban 720, rozs Erdélyben 640—650, zab Erdélyben 500, Biharban 490, sörárpa Mezőségen 600—610, Barcaságban, Moldvában 640—650, takarmányárpa Erdélyben 560—570, Bánát 600, tengeri, régi, Erdélyben —, Regátban 450—460, Besszarábiában 420, új Erdélyben 400—410, Bánátban 420, Besszarábiában 380 lei.

Szilárd a heremag'ac. Az elmúlt héten a heremag áralakulásában fokozatos emelkedés mutatkozott. Az áremelkedés azonban főleg az elsőrangú árunál észlelhető. Tiszta, lehetőleg arankamentés áruért 50—53—55 leies s még magasabb árakat is el lehet érni. A megbarnult szemű here azonban egyelőre alig képezi vétel tárgyát.

APRÓHIRDETÉSEK.

APRÓHIRDETÉSEK ÁRA; szavanként 4 lei vastag betűvel szedett szavak kétszeres áron számíttatnak. Legkisebb apróhirdetés díja 40 lei.

Hauschild és Paap bankháza Wien III. Marxergasse 14. Országunkban mindenhol — a kifizetett nagy nyeresemények folytán — ismeretes, ajánl még néhány sorsjegyet a különböző álló húzáshoz. —

Azonall megrendelés ajánlatos, melélt klárusztatás. 56 Mangalica fajtsza fiatal 20 magkoca felbugatva eladó Domahldy Pálnál Domanesti (Domahlda), jud. Satmar. 51

Corpul Portareilor Tribunalului Odorheiu.

Nr. 2017/1927 port.

Publicațiune de licitațiune.

Subsemnatul portarel, prin aceasta publica, ca in baza de cisiunii Nr. 18326/1926 si Nr. G. II. 5084/1927 a Judecatoriei mixta Odorheiu, in favorul reclamentei Firma Perry, repr. prin avocatul Dr. Gh. Barbat, contra Siklody Stefan, pentru incasarea creantei de 40000 Lei si acc. Se fixeaza termen de licitatie pe ziua de 16 Noemvrie 1927 orele 17 p. m. la fata locului in comuna Declean unde se vor vinde, prin licitatie publica judiciara: 1 curata, 2 scoafe in valoara de 16000 Lei. In caz de nevoie si sub pretul de estimare.

Pretentiunea care e de incasat face 40000 Lei capital, dobanzile cu 12% socotind din 15 Iunie 1926, iar spesele pana acum stabilite de Lei 6987.

Intrucat mobilele cari ajung la licitatie ar fi fost exevate si de alti, si acestia si ar fi castigat dreptul de acoperire licitatie prezenta este ordonate si in favorul acestora in sensul art LX:1881 § 192.

Odorheiu, la 12 Octomvrie 1927.

Sef portarel
(Indescifrabil.)**Gyümölcsfákat,**

bogyógyümölcsfákat,
dlszfákat, dlszcserjéket,
oltott rózsákat,
dlszienyőket, gyümölcsfa-
alanyokat,

szőlőoltványokat

és alanyvesszőket ajánla-
nak ismert elsőrendű minőségben.

AMBROSI, FISCHER & Co. Falskolák és szőlő oltványtelepek R.-T. Alud—Nagyenyed.
Árjegyzék díjtalan.**Szőlőoltványokat,
gyümölcsfákat,**

98

gyümölcsfa vadoncokat, rózsafákat, akácfacsemeteket, Gleditsceát és eper palántákat stb. eladásra bocsátunk a legjobb minőségben és a legutányosabb árak mellett. A tordai 1927. október 15—17-én kertészeti kiállításon a szőlő és gyümölcsfa oltványokért arany éremmel lettünk kitüntetve. Kérjen árjegyzéket és ültessenek öszsel, mert a fogamzás biztosabb.

„TRITEANU”gyümölcsfaiskola és szőlőoltványtelepe
RÁZBOENI-CETATE (Székelyföldvár), jud. TURDA.**Cséplőgarnitúrák.**

A legújabb gyártmány, hosszú rázó-
szerkezettel, duplasoros golyócsap-
ágyakkal, acélramával, benzin- petro-
leum-motorral, gőzgéppel párosítva

Malmigépek Ganz hengerszékék, sik-
és tisztítógépek, daratisztítók stb.**malomátalakítások, Dieselmotorok**
kompressoros és kompressor nélküli kivitelben.**Cornick-International**

petroleum traktor 3 vasu ekével.

Hosszu Isjáratu fizetési feltételek. Gyári órák.
Román Gazdasági Géphereskedelmi Rt.
Az Első Magyar Gazdasági Gépgyár R.-T.
Budapest románial képviseltele.

Cluj—Kolozsvár, Str. Regina Maria 45.
Telefon: 151. Távirat: Locomobil.

3997

Ingyen

küldöm **szőlőoltvány** árjegyzékemet
mely az egész országban a legolcsóbb árakat és
minden szőlőbirtokosra nézve megfizethetetlen
tanácsokat tartalmaz. A saját é-dékében ne vegyen
addig oltványt, vagy bármilyen fajta vesszőt, míg
át nem olvassa szőlészeti utmutatómat.

Cim: J. SZÜCS szőlőtelep 23.

DIOSIG, Jud. Bihor.

95

Viszonteladók magas jutalék mellett kerestetnek.

Gyümölcsfa és szőlőoltványok

legutányosabban beszerezhetők

„TRANSYLVANIA”

Faiskola és Szőlőoltványtelep, Alud, Jndetul Alba.

Árjegyzék kívánatra ingyen. 3977

„AMBROSI”**szőlőoltványtelep****MEDIAȘ-MEDGYES**1898 óta szállít elsőrangú
szőlőoltványokat és amerikai
alanyvesszőket.

Árjegyzék ingyen.

96

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részvtárs.
Cluj-Kolozsvár, Plata Unirei (volt Mátyás király-ter) 7. sz.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és
Marosvásárhelyen. — Saját tőkét 77 millió lej.
Affiliált intézetei: Tordaaranyosvármegyei Takaré-
pénztár Rt. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági
Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed, Udvarhely-
megyei Takarékpénztár Rt. Székelyud arhelyen és
Székelykeresztúron, Szászregényvidéki Takaré és hitel
Rt. Szászregényben és Népbank Rt. Bánffyhadon.
Minden bankügyletet a legelőnyösebben végez. — Enge-
délyezett devizahely. — Áruaktáral a vasu mellett.

3980